

C223 – OND23

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

26 juni 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING, WETENSCHAP EN INNOVATIE

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Laurence Libert tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de studiedruk in het onderwijs	1
Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de regeling van schoolvakanties in het kader van leerverlies en buitenschoolse kinderopvang	3

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck

Vraag om uitleg van mevrouw Laurence Libert tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de studiedruk in het onderwijs

De voorzitter: Mevrouw Libert heeft het woord.

Mevrouw Laurence Libert: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, in De Standaard van 18 juni 2007 verscheen een artikel met de verontrustende titel 'Meer zelfdoding bij jongeren in de blok- en examentijd'.

Uit cijfers van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid blijkt dat in de jaren 1998 tot 2004 in totaal 70 zelfdodingen bij 15- tot 24-jarigen geregistreerd werden in de blokmaand mei. In de andere maanden schommelde dit aantal voor dezelfde periode rond de 50. Mevrouw Forceville van het Centrum ter Preventie van Zelfmoord benadrukt dat zelfdoding altijd meerdere oorzaken heeft, waardoor de piekende cijfers tijdens examenperiodes niet enkel aan examenstress toe te schrijven zijn. Toch staat het vast dat de studiedruk zwaar weegt op onze jongeren. De cijfers tonen bovendien aan dat er wel degelijk een probleem is.

In het Vlaamse onderwijs staat studiedrukmeting nog in de kinderschoenen. In de eerste helft van het schooljaar 2002-2003 werden 6000 leerlingen uit het secundair onderwijs bevraagd over hun welbevinden op school. In die bevraging aan de hand van het instrument dat werd ontwikkeld door professor Engels, kwam ook het aspect studiedruk aan bod. De resultaten die werden gepubliceerd in de Onderwijsspiegel 2002-2003 tonen aan dat leerlingen de studiedruk, na de infrastructuur, als meest negatieve invloed op hun welbevinden op school ervaren.

Voor het hoger onderwijs hamert de studentenbeweging al jaren op de noodzaak van een degelijke studiedrukmeting. Niet alleen de zogenaamde kennisexplosie, maar ook het groeiend aantal interactieve werkvormen en nieuwe onderwijsconcepten zorgen voor een steeds toenemende studiedruk. Bij de externe visitaties komt de studiedruk – daar 'studietijd' genoemd – wel aan bod, maar het blijkt geen prioritair aandachtspunt. Bovendien blijft studiedrukmeting meestal afwezig in de interne kwaliteitszorgsystemen aan de Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs. Nochtans is decretaal vastgelegd wat de studiedruk in het hoger onderwijs mag bedragen. Eén studiepoint komt overeen met 25 tot 30 uren onderwijs- en andere studieactiviteiten. Op jaarbasis komt dit

neer op een studiebelasting van tussen de 1500 en 1800 uren. In een systeem van 40 uren betekent dit dan tussen de 37,5 en 45 uren studie per week.

Het oorspronkelijke artikel 22 van het Structuurdecreet bepaalde zelfs dat 'het instellingsbestuur geregeld de overeenstemming nagaat tussen de begrote en de werkelijke studietijd', maar werd nauwelijks een jaar later geschrapt door het Flexibiliseringsdecreet. Ook in het Bolognaproces wordt de link tussen ECTS-punten en 'workload' duidelijk gemaakt. In de praktijk zien we echter dat in de Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs de verdeling van studiepunten over de verschillende opleidingsonderdelen vooral gestuurd wordt door interne allocatiemodellen voor financiering en de personeelsformatie.

Mijnheer de minister, welke maatregelen worden er genomen, zowel in secundair als hoger onderwijs, inzake zelfmoordpreventie, risicodetectie en begeleiding, zowel in het algemeen als specifiek toegespitst op blok- en examenperiodes? Zijn er plannen om studiedrukmeting structureel op te nemen als aandachtspunt in de kwaliteitszorgsystemen van zowel secundair als hoger onderwijs? Is er overleg met de minister van Welzijn over een geïntegreerde aanpak van deze verontrustende problematiek van verhoogd aantal zelfdodingen bij jongeren tijdens blok- en examenperiodes?

De voorzitter: Mevrouw Poleyne heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyne: Ik sluit mij aan bij de vraag van mevrouw Libert. Ook ik vind het welzijn en de geestelijke gezondheid van de studenten belangrijk.

Voor de laatste vraag van mevrouw Libert lijkt mij belangrijk, met name de vraag naar overleg en samenspraak met de minister van Welzijn. Mijnheer de minister, u hebt samen met de minister van Welzijn een gezondheidsbeleid opgezet. Welke specifieke aandacht wordt daarbij besteed aan de preventie van zelfdoding?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Libert, er zijn heel wat maatregelen genomen en zelfs structureel ingebed om deze problemen aan te pakken of bespreekbaar te maken. Ik overloop die achtereenvolgens voor het secundair onderwijs en voor het hoger onderwijs.

In het secundair onderwijs is een eerste reeks maatregelen van inhoudelijke aard: hoe wordt jongeren geleerd om te gaan met stresssituaties, eventuele pogin-

gen tot zelfdoding door anderen en eigen zelfmoordneigingen? Die aandachtspunten zijn een onderdeel van de vakoverschrijdende eindtermen ‘gezondheidseducatie’ in het secundair onderwijs. In de eerste graad zeggen onze eindtermen dat de leerlingen onder begeleiding een negatieve stresssituatie bij zichzelf moeten kunnen herkennen en hulp moeten kunnen vragen. In de tweede graad geldt dat leerlingen moeten kunnen omgaan met taakbelasting, examenstress en teleurstellingen. In de derde graad moet aandacht besteed worden aan fenomenen zoals echtscheiding, eenoudergezinnen, zelfmoord, prostitutie, misbruik van genot- en geneesmiddelen, delinquent gedrag en verspreiding van aids.

De toelichting bij de vakoverschrijdende eindtermen ‘Over de grenzen’ in de tweede en derde graad vermeldt het bespreekbaar maken van zelfmoord: hoe voorkomen, wat zijn de oorzaken en hoe kunnen we iemand met een depressie helpen? Scholen zijn bij decreet verplicht om alles wat in de eindtermen vermeld staat, aan te bieden aan hun leerlingen. Dit is dus niet zomaar een reeks citaten: het moet in het beleid van de scholen zitten.

De tweede reeks maatregelen is veeleer schoolorganisatorisch van aard. Zelfmoordpreventie helpen organiseren, pestpreventie helpen organiseren, leren omgaan met examenstress, ... zijn opdrachten van de scholen in het kader van hun gezondheidsbeleid. De inspectie gaat na of scholen expliciet werk maken van bovenvermelde thema's in de lessen en in hun gezondheidsbeleid.

Een derde reeks maatregelen is schoolondersteunend: zowel de school als de leerlingen en ouders kunnen steeds een beroep doen op de Centra voor Leerlingenbegeleiding voor hulp bij psychosociale en medische problemen, en aldus voorkomen dat deze problemen escaleren tot pogingen tot zelfdoding.

In de korte tijdsspanne tussen de ontvangst van uw vraag en deze bespreking heb ik een rondvraag bij de universiteiten en de hogescholen laten uitvoeren. Niet alle, maar toch de meeste instellingen hebben daar bijna onmiddellijk op geantwoord, zodat we toch een betrouwbaar en actueel beeld krijgen van de situatie.

Voor wat de maatregelen betreft die gaan van studiebegeleiding tot de preventie van zelfdoding, verwijzen zowat alle instellingen in hun antwoord naar dezelfde vormen van dienstverlening. Voor de psychosociale begeleiding en eventuele medische zorgverstrekking is er de dienstverlening binnen de sociale voorzieningen voor studenten. Voor de studiebegeleiding en hulp tijdens blok- en examenperiodes kunnen de studenten een beroep doen op de ombudspersonen en op de diensten voor studiebegeleiding en -advies. En niet te vergeten: voor een optimale spreiding van examens en studiedruk kunnen studenten uiteraard gebruik maken van hun rechten inzake studentenparticipatie en -inspraak.

Verschillende instellingen vermelden ook de eerste lijnsrol – sommige spreken van ‘nuldelijnsrol’ – van het academische en onderwijzende personeel.

In het secundair onderwijs zijn er vandaag nog geen plannen om studiedrukmeting als aandachtspunt in het kwaliteitszorgsysteem in het secundair onderwijs op te nemen. Het ruimere concept van welbevinden van leerlingen zal wel overeind blijven als aandachtspunt voor scholen, en voor de inspectie bij het doorlichten. Maar de inspectie gelooft niet dat het zinvol zou zijn het welbevinden te verenigen tot studiedruk, of studiedruk uit het bredere concept welbevinden te isoleren als apart aandachtspunt.

Wat het hoger onderwijs betreft, verbaast het mij een beetje dat u stelt dat studiedrukmeting maar marginaal aan bod zou komen in de universiteiten en de hogescholen, en zelfs afwezig zou blijven in de interne kwaliteitszorgsystemen. Dat laatste ware alleszins problematisch, aangezien studiedruk wel degelijk een vast aandachtspunt is in de externe kwaliteitszorg en de accreditatie. De studeerbaarheid van een opleiding is een van de vaste facetten bij de visitatie. In de visitatieprotocollen en in het accreditatiekader van de NVAO is de voorwaarde van studeerbaarheid als volgt verwoord: “De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet. Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zoveel mogelijk worden weggenomen.”

Verschillende instellingen hebben bij hun antwoord op de enquête dan ook interne documenten meegestuurd over de manier waarop zij met studiedruk en studietijdmetingen aan de universiteit of in de hogeschool omgaan. Daaruit blijkt dat de verantwoordelijken voor de kwaliteit van het onderwijs wel degelijk met de zaak begaan zijn en naar de beste methoden zoeken om de studietijd zo goed mogelijk te meten. Grosso modo worden een viertal methoden in verschillende instellingen toegepast: een theoretische analyse van het contactonderwijs en leeractiviteiten op basis van de lessenroosters en de vakbeschrijvingen, de opvolging van de studeerbaarheid door focusgroeps gesprekken, het elektronisch tijdschrijven voor een aantal ijkvakken en de paarsgewijze vergelijking van opleidingsonderdelen in een jaarprogramma.

In vele mails is wel de kanttekening gemaakt dat methodes voor het meten van de studietijd nog te weinig wetenschappelijke zekerheid bieden, omdat ze bijvoorbeeld niet altijd de perceptie kunnen uitschakelen – zeker in het geval van zelfstudie ligt het niet voor de hand om studenten een correcte inschatting van de tijdsbesteding te laten geven. Verschillende instellingen hebben dan ook pilootprojecten opgezet, vaak in het kader van de aanvullende middelen en de onder-

wijsontwikkelingsplannen, om toch zo adequaat mogelijke metingen te kunnen uitvoeren. In deze context is ten slotte het experiment van de Erasmushogeschool Brussel vermeldenswaard, waar men ook peilt naar piekbelastingen – de verschillende momenten in het jaar waarop de studielast piekt.

Het overleg betreffende de preventie van zelfdoding is ruimer dan het overleg tussen Onderwijs en Welzijn. In het protocol dat de minister bevoegd voor Onderwijs met de ministers bevoegd voor respectievelijk Gezondheid, Landbouw en Jeugd afsloot om de gezondheid bij de schoolgaande jeugd te bevorderen, werd ook afgesproken om rond de preventie van zelfdoding te werken.

Op 8 december 2006 keurde de Vlaamse Regering het Vlaamse actieplan zelfmoordpreventie goed. In dat actieplan zijn er initiatieven voor de schoolgaande jongeren mee opgenomen. Het plan is nog in ontwikkeling en de ministers van Onderwijs en van Welzijn werken daar constructief aan mee.

Ook op het vlak van de concrete initiatieven zien we een integratie tot stand komen tussen diverse beleidsdomeinen. Ik geef een voorbeeld. Onlangs besteedde het tijdschrift Maks! van Klasse aandacht aan zelfmoordpreventie waarbij werd doorverwezen naar de site van het Centrum ter Preventie van Zelfmoord, dat naast een telefonische dienstverlening ook een mogelijkheid tot chatten aanbiedt.

Ten slotte nemen de ziekenfondsen tijdens de jaarlijkse blok- en examenperiodes het initiatief om telefonische hulplijnen te openen waar jongeren terecht kunnen met hun studievragen en problemen.

De voorzitter: Mevrouw Libert heeft het woord.

Mevrouw Laurence Libert: Ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister.

Ik ben blij dat de studiedruk op hogeschoolniveau op een meer wetenschappelijke wijze zal worden gemeten. Ik hoop dat we de resultaten daarvan zullen krijgen.

Eén zaak is mij nog niet duidelijk. Klopt het dat het zelfmoordpreventieplan, dat u met de minister van Welzijn ontwikkeld hebt, nog niet in uitvoering is?

Minister Frank Vandenbroucke: Het is al in uitvoering, al is het natuurlijk nog relatief recent. Om te weten in welke mate het al in uitvoering is, zult u in de eerste plaats de minister van Welzijn moeten ondervragen. Ik ga ervan uit dat dat plan momenteel wordt uitgerold.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Ik wil daar nog een vraagje aan toevoegen. Wordt het CLB daarbij ingeschakeld? Ik heb daar in uw antwoord niets over gehoord.

Leerkrachten denken vaak dat ze naast de eerstelijnszorg ook aan tweedelijnszorg moeten doen. Vaak verwijzen zij onvoldoende door. Leerkrachten moeten erop getraind worden om bij duidelijke signalen onmiddellijk door te verwijzen. Het CLB speelt daar een belangrijke rol bij.

Minister Frank Vandenbroucke: Dat is een goed punt. Ik ga er niet meteen op antwoorden, omdat momenteel een debat wordt gevoerd over het CLB-profiel. Dat punt is daar nog niet aan bod gekomen. Ik zal uw opmerking dan ook meenemen en u bij gelegenheid een schriftelijk antwoord bezorgen over wat het debat heeft opgeleverd.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de regeling van schoolvakanties in het kader van leerverlies en buitenschoolse kinderopvang

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik vraag me af of het zinvol is de duur van de schoolvakanties te verkorten en de vakantiedagen in te lassen in de loop van het schooljaar.

Toen ik dit onderwerp thuis aankaartte, werd het op groot protest onthaald door mijn zoon. Toch heb ik de voorbije weken, toen ik er in de schoolraad en de ouderraad over praatte met leerkrachten, vastgesteld dat dit een heel genuanceerd verhaal is. Enerzijds heeft het te maken met het debat over de buitenschoolse kinderopvang en de lange wachtlijsten voor de grote vakanties, maar anderzijds past dit ook in de problematiek van leerverlies.

In onderwijskringen wordt mij bevestigd dat door de lange schoolvakantie heel wat kennis verloren gaat, zeker in het lager onderwijs. Het gevolg is dat de maanden september en oktober vooral een inhaalperiode vormen. Voor kinderen die het goed doen op school is dat geen probleem. Bij kinderen die het wat moeilijker hebben, duurt het echter heel wat langer vooraleer zij de kennis van het vorige schooljaar weer opgehaald hebben. Daarom wordt de vraag geopperd of een herschikking van de zomervakantie geen soelaas kan bieden.

Ik wil deze optie hier niet voorstellen als een oplossing voor de wachtlijsten in de buitenschoolse kinderopvang, maar we kunnen er natuurlijk niet omheen dat er

problemen zijn in de buitenschoolse kinderopvang. Veel ouders moeten puzzelen om die twee maanden ingevuld te krijgen. Bovendien kunnen veel grootouders tegenwoordig geen opvang meer verzorgen zoals mijn ouders dat gedaan hebben. De jonge grootouders van vandaag gaan immers zelf nog werken. Ikzelf was 33 toen mijn zoon geboren werd, maar de ouders van jongere mama's en papa's gaan nog altijd werken. Het is dus niet meer zo evident om de grootouders in te schakelen.

Momenteel is er een tekort aan opvangplaatsen. De bevoegde actoren in het veld spreken van een bijkomende nood aan minstens 5000 opvangplaatsen. Ik geef toe dat dat vooral het probleem is van de minister van Welzijn, maar het is toch nauw verbonden met uw bevoegdheid. Daarom vraag ik mij af of deze problematiek al eens aan bod gekomen is op uw kabinet. Wordt er bestudeerd of de grote vakantie eventueel een week ingekort kan worden? Men zou de vakantie kunnen koppelen aan de herfstvakantie. Leerkrachten zeggen vaak dat het eerste trimester een heel lange periode is. Een herschikking zou volgens hen een pak comfortabeler zijn, niet alleen voor zichzelf, maar vooral in functie van het leerverlies en de grote problemen die zij ondervinden in september en oktober.

Mijnheer de minister, bent u op de hoogte van het leerverlieseffect als gevolg van de duur van de zomervakantie in scholen? Ik heb het leerverlieseffect genoemd, misschien bestaat er een meer accurate term. Beschikt u over onderzoeksmateriaal om het probleem van leerverlies in kaart te brengen? Of vindt u dat zinloos omdat het probleem volgens u onbestaande is? Dan verschillen we van mening. Denkt u aan maatregelen zoals vakantieverspreiding om het leerverlies en het tekort aan kinderopvang tijdens de zomervakantie aan te pakken?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, de vraag van mevrouw Heeren gaat over een fundamenteel onderwerp. We hebben het er al over gehad. Ik kan de vraag niet beantwoorden, dat is een taak van de minister.

Ik wil er een extra dimensie aan geven. Los van de kinderopvang moeten wij de zaak in de eerste plaats bekijken vanuit schoolperspectief, leerwinst en dergelijke. Ik zal me misschien onpopulair maken bij leerlingen en leerkrachten, maar het Vlaamse vakantiesysteem vindt zijn gelijke niet in Europa. Wij hebben een zeer lange zomervakantie, en tegelijk hebben we, in uren uitgedrukt, lange schooldagen. Die zijn dan nog vooral op het cognitieve aspect gericht. Zeker voor lageschoolkinderen duren de lessen lang: van halfnegen 's morgens tot half vier of vier uur 's namiddags. In de landen waar de schoolvakanties meer gespreid zijn dan bij ons, duren de lesdagen korter.

We moeten dus niet alleen die herschikking van de vakantieperiodes bekijken, als we daar al willen over praten, maar ook de lengte van de schooldagen en het aandeel van creatieve vorming en lichamelijke opvoeding daarin. Wij vragen op relatief korte tijd een grote inspanning van de kinderen, waarna ze langere tijd thuis zijn met kennisverlies tot gevolg.

De voorzitter: Mevrouw Poleyn heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyn: Mevrouw de voorzitter, ik sluit me graag aan bij de vraag. Het klopt, we moeten erover waken dat de school meer is dan een cognitieve productiemachine. Het gaat natuurlijk om de volledige ontwikkeling van het kind als mens.

We mogen gerust regelmatig eens overwegen of de vakanties voldoende en op de meest geschikte manier gespreid zijn. Het pleidooi voor meer spreiding roept bij mij weerstand op. Deze éne grote lange vakantie valt namelijk samen met de periode dat heel veel mensen vakantie hebben. Alle maatschappelijke activiteiten vallen min of meer stil in juli en augustus. Die rustperiode bevordert het welbevinden van de jeugd en van de hele samenleving. Dat leidt bij sommigen misschien tot een cognitieve leerachterstand, maar dan kan de leerstof worden opgefrist en dat heeft zijn voordelen.

Wat de kinderopvang en de stijgende vraag naar kinderopvang betreft, zouden we vanuit Onderwijs en vanuit de brede school iets creatiever kunnen reageren. Ik denk aan proeftuinen waar we innovatieve ideeën zouden kunnen ontwikkelen en stimuleren. Ik denk aan de expertise van leerkrachten die zij tijdens de vakanties aan vrijetijdsinitiatieven zouden kunnen ter beschikking stellen. Dat kan op initiatief van scholen of binnen de scholen gebeuren.

Er zijn genoeg mogelijkheden. Tot nu toe betekende 'brede school' samenwerken met de klassieke verenigingen. Daar zitten ruimere kansen in. We kunnen nog zoeken naar meer zinvolle vrijetijdsbesteding. Ik noem het niet graag kinderopvang, de jeugdsector praat liever over vrijetijdsbesteding in plaats van over opvang. Het mag geen opvang voor de opvang zijn, maar in de praktijk is die opvang wel een behoefte van vele ouders.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mijnheer de minister, ik heb nog een bijkomende opmerking. Vorige vrijdag hadden we het op de gemeenteraad in mijn gemeente over het steeds vroeger eindigen van de examenperiode in het secundair onderwijs. Voor de ouders van studenten in het laatste jaar – ik verkeer zelf in die situatie – kan dit een probleem worden. Verschillende fracties kaartten dit probleem aan. Hoe kan gezorgd worden voor zin-

volle activiteiten voor jongeren van zestien, zeventien, achttien jaar? De steden en gemeenten maken zich daar zorgen over. Mijn burgemeester suggereerde mij u dit probleem voor te leggen. Uiteraard maak ik van deze gelegenheid gebruik.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Het betoog van mevrouw Heeren is zeer terecht, want er zijn inderdaad veel problemen met betrekking tot de kinderopvang.

Ik heb het wel moeilijk met de uitspraak dat een lange vakantie tot leerverlies leidt. Ik ben van mening dat er ook heel veel zaken niét geleerd worden op school en dat vakantieperiodes unieke gelegenheden zijn om spelenderwijs zaken te leren die men op school niet kan leren: natuurervaringen, sociale ervaringen in jeugdbewegingen en op kamp, creatieve ervaringen enzovoort. Aan andere mogelijkheden, zoals taal- en sportvakanties, hangt echter soms een prijskaartje. Misschien moet de Vlaamse Regering eens nagaan of op dat terrein geen extra tussenkomsten mogelijk zijn. Meer kinderopvang zou immers ook meer geld kosten.

Het gaat hier dus niet alleen over kinderopvang, maar ook over de opvang van ouder wordende kinderen en adolescenten. Zij kunnen op die manier ook heel zinvol bezig zijn. Ik denk verder ook aan activiteiten die nu al door de scholen georganiseerd worden: vakantieblaadjes, contractwerk enzovoort.

Ik steun de opmerking van mevrouw Heeren over de kinderopvang, maar we moeten ook eens de brede waaier van jeugdbewegingen en andere activiteiten bekijken. Daarnaast vind ik ook dat we de leerkrachten de tijd moeten gunnen om te herbronnen en even tot rust te komen. Ik blijf dus pleiten voor een goede, deugddoende vakantie.

Het departement Onderwijs heeft ooit onderzocht wat kinderen allemaal doen in die vrije dagen. Het kan niet dat kinderen vanaf 19 juni zomaar thuis zijn tot het einde van de maand. Er moet in die periode ook iets gebeuren. Scholen moeten gesensibiliseerd worden om daarin hun verantwoordelijkheid te nemen.

Mevrouw Sabine Poleyn: Ter informatie: de sport- en jeugdkampen kunnen niet fiscaal afgetrokken worden. Dat was een federale afspraak. De grens wordt daarbij getrokken tussen commerciële en niet-commerciële initiatieven. Commerciële initiatieven zijn niet fiscaal aftrekbaar.

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitter, collega's, jaarlijks is er in de media en onderwijskringen een debat over de zin en onzin van de twee

maanden schoolvakantie. Al jaren houden sommigen een pleidooi om vakantiespreiding toe te passen in ons land, zoals dit in een aantal andere Europese landen gebruikelijk is. Sommigen zijn voor, anderen zijn tegen. Ik stel vast dat ook de leden van de CD&V-fractie in deze commissie enigszins verschillende standpunten hebben en een opendebatcultuur hanteren, wat ik uiteraard toejuich. Dit toont in elk geval aan hoe moeilijk deze kwestie is.

Verschillende van mijn voorgangers hebben zich ook al over de problematiek van schoolvakanties gebogen. Daarom heeft professor Glorieux van de VUB een aantal jaren geleden in opdracht van de overheid een onderzoek gedaan naar de effecten van variaties in de ordening van de jaarlijkse onderwijstijd. Het onderzoek is ondertussen iets meer dan 10 jaar oud, maar we kunnen aannemen dat de resultaten nog altijd bruikbaar zijn.

Door de hoge mate van standaardisering van onderwijstijd in ons land was het voor professor Glorieux onmogelijk om de effecten van variaties in de tijdsordering van de onderwijstijd bij ons te bestuderen. Daarom deed hij een screening van al het buitenlandse onderzoek hierover. Hij stelde hierbij twee zaken vast. Uit de verschillende studies blijkt duidelijk dat de school wel degelijk een effect heeft op de leerprestaties van de leerlingen. Ze leren meer bij tijdens de schoolperiode dan tijdens de vakantieperiodes. Dat is zeer evident.

De conclusies over het effect van de zomeronderbreking zijn echter minder duidelijk. De professor bevestigt wat mevrouw Van Kerrebroeck zonet zei: je kunt niet zomaar spreken van een leerverlieseffect. Het vaststellen van een verlies, stagnatie of winst is onder meer afhankelijk van de sociale achtergrond van de leerlingen, de testinhoud, de leer- of ontwikkelingsfase van de leerlingen en van de school.

Er zijn natuurlijk ook andere activiteiten, maar misschien is er ook wel een ongelijke deelname aan andere activiteiten. Er herhalen zich dus zaken die we vaststellen op alle terreinen van het sociale leven. Het is echter niet zo dat kinderen per definitie uitgesloten zijn van bijleren in de zomervakantie. Wat je dus in de wandelingen vaak hoort vertellen over leerverlies, moet toch wat genuanceerd worden.

Professor Glorieux heeft voor zijn onderzoek ook een panel samengebracht om over deze problematiek na te denken. Leerkrachten, directies, ouders, koepels, vakbonden, politieke partijen en beleidsverantwoordelijken van het departement Onderwijs namen toen aan de discussie deel. De deelnemers aan deze gesprekken vonden uiteindelijk dat de zomervakantie het best acht weken duurde. Er is lang gepraat, en er is dan beslist om de dingen te laten zoals ze waren.

In de discussie over de zomervakantie valt op dat heel wat verschillende argumenten worden aangevoerd, niet alleen pedagogische. We kunnen dit ook niet herleiden tot een louter onderwijskundige discussie. Er is de discussie over vakantiespreiding as such. Er is de discussie over de economische aspecten daarvan. Er is de discussie over mobiliteit en over woon-werkverkeer. Er is de discussie over buitenschoolse kinderopvang. Dat speelt allemaal mee.

Overigens hebben we deze discussie enkele jaren geleden ook al gevoerd naar aanleiding van het feit dat de vakantieperiode in de Franse Gemeenschap niet samenviel met de vakantieperiode in de Vlaamse Gemeenschap. Een van de gevolgen was toen dat ouders en kinderen van eenzelfde gezin niet steeds op hetzelfde moment vakantie konden nemen, wat tot heel wat problemen leidde. Dat moeten we in het achterhoofd houden als we zouden overwegen om vakanties te spreiden – bijvoorbeeld in functie van provincie of regio – en om problemen van kinderopvang te voorkomen.

Het is geen eenvoudige zaak. Ik zie wel het punt dat professor Glorieux gemaakt heeft. Voor sommige kinderen is twee maanden erg lang, voor hen treedt aanzienlijk leerverlies op, afhankelijk van hun sociale context en van het aanbod dat ze krijgen in de zomervakantie. Het is niet eenvoudig om daar een antwoord op te geven.

Mevrouw Poleyn, mevrouw Heeren, ik zou willen onderlijnen dat kinderopvang in essentie een zaak van het departement Welzijn is. Het zou fout zijn als ik daar iets zou proberen aan te doen. Ik zou het nogal jammer vinden als het project brede school in het kielzog komt van de kinderopvang en dat het nog louter daarom draait. Ik zeg echter niet dat u dat bepleit.

Mijnheer De Meyer, wat u aankaart, houdt me ook bezig. Ik durf niet zeggen – op basis van onze vaststellingen – dat de schooltijd vandaag vroeger eindigt dan vroeger. Ik geloof wel dat er een groeiende aandacht voor is. We hebben een tijdje geleden laten nagaan wat de scholen in deze periode doen, en daaruit bleek dat ze zich houden aan de geest van de reglementen.

In het secundair onderwijs hanteert een school afspraken over wat er kan gebeuren in een deliberatieperiode en over de duur van een evaluatie. De scholen houden zich daaraan. Ik heb dus geen aanwijzing dat de scholen hun verantwoordelijkheid voor de opvang van leerlingen steeds meer zouden ontduiken. De reglementen zijn wat ze zijn: een school is niet verplicht om leerlingen op te vangen tijdens deliberatieperiodes.

U hebt wel gelijk dat de gevoeligheid daarover toeneemt. Dat kan samenhangen met het feit dat steeds meer ouders allebei buitenshuis gaan werken. Misschien klopt ook wat mevrouw Heeren zegt, namelijk dat steeds

meer grootouders nog aan het werk zijn. Ik heb mij voorgenomen om in de loop van de legislatuur overleg te plegen met de onderwijskoepele. Reglementair stel ik op basis van de steekproef geen fouten vast. Ik durf daar eerlijk gezegd geen grote uitspraken over doen.

We moeten de discussie genuanceerd voeren. We moeten ons zeker afvragen wat er met de kinderen moet gebeuren in de zomervakantie, wat de gemeenten kunnen doen, wat de sociale verenigingen en culturele instellingen kunnen doen.

Dit is ongetwijfeld ook een vraag aan de brede school, maar niet om kinderopvang te vervangen, wel om zinvolle netwerken tot stand te brengen met organisaties. Wat de kern van de kwestie betreft, zou ik me willen houden aan de huidige vakantieregeling.

De voorzitter: Mevrouw Heeren heeft het woord.

Mevrouw Veerle Heeren: Mijnheer de minister, ik dank u voor het antwoord. Ik geloof dat ik bij mijn inleiding duidelijk heb gemaakt dat leerverlies vaak voorkomt bij de minder begaafde kinderen, de kinderen die het moeilijk hebben.

Met alle respect, maar het is heel moeilijk om die kinderen naar het geëngageerde verenigingsleven toe te leiden en daar op te vangen. Dat probleem ervaren we ook in veel plattelandsgemeenten, hoewel de onderlinge band in een kleine gemeenschap nauwer is. Ik kan me dan ook inbeelden dat het probleem in grote steden nog zwaarder weegt.

Ik ken dit onderzoek niet. Aangezien het van 10 jaar geleden dateert, is het misschien interessant om het te actualiseren.

Mijnheer De Meyer, een samenleving verandert. Ouders veranderen. Ik hoor hetzelfde vertellen. Ouders zeggen mij: “Tot twaalf jaar is er geen probleem, dan ben ik zeker dat hij naar school kan gaan tot 30 juni. Vanaf het middelbaar echter lopen ze na 15 juni op straat. Het is nog erger, het kost ook nog pakken geld. Want ze willen meedoen. Ze willen uitgaan. Het leven is duur.”

Er is geen opvang. Ik deel uw bekommernis dat dit in de komende jaren nog aan actualiteit zal winnen. Als we dat aanvoelen, moeten we niet wachten tot over enkele jaren om te zien of we de regelgeving niet kunnen aanpassen. Met alle respect voor de deliberatieperiode en het werk van de leerkrachten, maar opvang van de kinderen is al even belangrijk.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

